



T.B.M.M.  
HALKLARIN DEMOKRATİK  
• Grup Başkanlığı

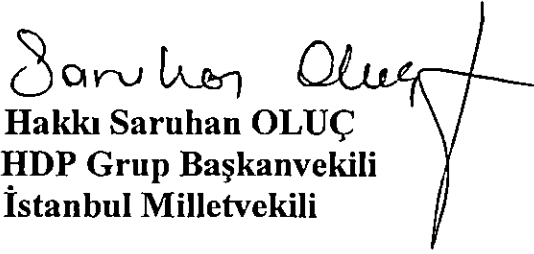
Sayı : 21013  
Tarih : 29.08.2022

## TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

**Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi** gerekçeleriyle birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını arz ederim.

  
**Meral DANIŞ BEŞTAŞ**  
HDP Grup Başkanvekili  
Siirt Milletvekili

  
**Hakkı Saruhan OLUÇ**  
HDP Grup Başkanvekili  
İstanbul Milletvekili

### GEREKÇE

Sosyal güvenlik yasaları uyarınca, 08.09.1999 tarihinden önce emeklilik şartları kadın için 20 yıllık sigortalılık süresi ve 5000 gün; erkek için ise 25 yıllık sigortalılık süresi ve 5000 gün olup yaş şartı olmaksızın emeklilik mümkündü.

Ancak 25.8.1999 tarihinde kabul edilen ve 8.9.1999 tarihinde 23810 sayı ile yayımlanan kanun ile kademeli emeklilik getirilmiş; böylece kadınların kademeli olarak 58, erkeklerin kademeli olarak 60 yaşında emekli olması hükme bağlanmıştır. Bu düzenlemenin en temel özelliği; yasanın yürürlüğe girdiği tarihte işe başlayanların emeklilik haklarının geriye dönük olarak değiştirilmiş olmasıdır. Bunun yaratmış olduğu mağduriyet tartışmasızdır, nitekim yüzlerce yurttaş bu mağduriyetin ağır neticelerini yaşamaktadır.

Kişinin emeklilik hakkı, sosyal devlet ilkesinin gereğidir. Her yurttaş belirli bir dönem çalıştıktan sonra, belirli bir yaşta emekliliği hak eder ve ilerleyen yaşlarında daha dezavantajlı durumda iken emekliliğin ayrıcalıklarından yararlanır. Bu, olması gerektir. Bireyin çalışma hayatının ve buna bağlı olarak emeklilik koşullarının belirsizlikler içinde seyrediyor oluşu ise bir hak ihhalidir. Yani kişinin emeklilik koşullarının, her yeni gelen yasal düzenlemeye göre

| TBMM BAŞKANLIĞI     |                                       |                 |
|---------------------|---------------------------------------|-----------------|
| Tali Komisyon       | Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler |                 |
| Esas Komisyon       | Plan ve Bütçe                         |                 |
| Tarih: 01 Ekim 2022 |                                       | Esas No: 2/4582 |

|                                          |
|------------------------------------------|
| T B M M<br>KANUNLAR ve KARARLAR BSK LİGİ |
| 2 9 / 2022                               |
| Numara:                                  |

|                        |
|------------------------|
| T B M M<br>GENEL EVRAK |
| 2 9 Ağustos 2022       |
| No: 1070960            |

değişmesi; emeklilik yaşının, biçiminin hükümetlerin iradesine göre farklılaşması, kişinin geleceğini belirsiz kılan bir durumdur.

Anayasa'ya da açık bir aykırılık teşkil eden bu durum, 5 inci maddede yer alan devletin amaç ve görevleri kapsamında sosyal hukuk devleti ilkesine de tezatlık içermektedir. Nitekim devletin görevi, kişi temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleri ile bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmakla mükelleftir. Bu bağlamda emeklilik yaşının oldukça yüksek bir yaşa tekabül etmesi ve yine kişinin bir yasal düzenlemeye tabi iken çalışma hayatının ilerleyen evrelerinde başka hükümlere tabi tutulması sosyal devlet ilkesi ve hukuk devleti ilkesi ile de bağdaşmamaktadır.

Kişi, yaşamı boyunca verdiği çaba ve harcadığı emeğin karşılığında kendisini güvende hissetmek ister ve bu onun en doğal hakkıdır. Bu hakkın korunması ise devletin birincil görevlerindedir. Bu bahisle yurttaşların, refahı, sağlığı ve huzuru için gerekli koşulların sağlanması esastır. Türkiye’de, emeklilik hakkının giderek yok sayılması tartışmaları yürütülmektedir. Yukarda da belirtmiş olduğumuz üzere 1999 yılında Sosyal Güvenlik Kanununda yapılan düzenleme nirengi noktası olmuştur.

Bu gelişmelerin evvelinde 1994 yılında Dünya Bankası “Yaşlılık Krizinin Önlenmesi” başlıklı bir rapor yayınlamış; ardından 1995 yılında da Türkiye’de Çalışma Bakanlığı, sosyal güvenlik sisteminde değişiklikler öneren bir rapor hazırlamıştır. Rapora göre, emeklilik yaşının çok düşük olduğu, nüfusun giderek yaşlandığı, sosyal güvenlik sisteminin kamu harcamalarına ve bütçe açığına sebep olduğu ifade edilmiştir. Oysa kamu harcamalarının bütününe bakıldığında emekli aylıkları bunun çok az bir kısmını oluşturmaktadır. Hâlihazırda ayyuka çıkmış olan kamu harcamalarındaki lüks ile kıyaslandığında emeklilik aylıklarının ve emeklilik hakkının bütçenin bu yükü kaldıramaz durumda olduğuna dair açıklamaların yapıyor oluşu, izaha muhtaçtır.

Yine 1995 yılından itibaren hükümetlerce dile getirilen sosyal güvenlik sisteminin açık verdiği söylemleri karşısında işverenlerin kayıt dışı işçi çalıştırmalarına olanak sağlanması ve sürekli işverenler lehine prim afları çıkarılması abesle iştigaldir. 1999 yılındaki düzenleme ile emeklilik yaşı kadınlarda 58’e, erkeklerde 60’a, prim ödeme gün sayısı ise 5000’den 7000’e yükseltilmiş; mevcut iktidar bunu da yeterli görmeyerek emeklilik yaşını kademeli olarak 65’e yükseltip prim gün sayısını da kademeli olarak artırmıştır.

Yine atlanmaması gereken önemli diğer bir husus da aylık bağlanma oranlarının değiştirilmesi ve emekli maaşlarının otomatik olarak düşürülmesidir. Şimdi ise bireysel emekliliğin desteklenmesine dönük çalışmalar yürütülmekte; çalışanların kıdem tazminatlarının ödenmemesine yönelik açıklamalar yapılmaktadır. Emeklilik hakkını uygun yaş ve koşullarda elde edip yaşlılık hayatını güven içerisinde geçirmek isteyen yurttaşların emeğinin yok sayılması kabul edilemezdir.

Hâlihazırda yaş sınırı nedeniyle hak kaybına uğrayan, yaş sınırını dolduruncaya kadar işsiz ve gelirden yoksun olan yurttaşların mağduriyetlerinin giderilmesi acil gündem meselelerindendir. Bu sebeple 08.09.1999 tarihi öncesinde sigortalı olan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte bu Kanun ile

mülga sosyal güvenlik kanunları hükümlerine göre, emeklilik için gereken sigortalılık süresi, hizmet süresi ve prim gün sayısı koşulunu saēlayıp yaş koşulunu saēlayamayanların yapacakları yazılı başvuru ile yaşlılık aylığı almaları saēlanmalıdır. Bu düzenlemenin derhal yapılması büyük bir maēduriyeti gidecektir.

## **MADDE GEREKÇELERİ**

**MADDE 1-**31.5.2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası eklenen geçici madde ile emekli olmak için tüm gerekli koşulları sağladıkları halde yaş sınırının dolmasının bekleyen yurttaşların mağduriyetlerinin giderilmesi amaçlanmaktadır.

**MADDE 2-** Yürürlük maddesidir.

**MADDE 3-** Yürütme maddesidir.

**SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI  
KANUNDA  
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

**MADDE 1-** 31.5.2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

*“GEÇİCİ MADDE 78- 08.09.1999 tarihi öncesinde sigortalı olan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte bu Kanun ile mülga sosyal güvenlik kanunları hükümlerine göre, emeklilik için gereken sigortalılık süresi, hizmet süresi ve prim gün sayısı koşulunu sağlayıp yaş koşulunu sağlayamayanlardan bu maddenin yayım tarihinden itibaren kuruma yazılı olarak başvuranlara yaşlılık aylığı bağlanır. Bu maddenin uygulamasına ilişkin usul ve esaslar Kurum tarafından belirlenir.”*

**MADDE 2-** Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

**MADDE 3-** Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.